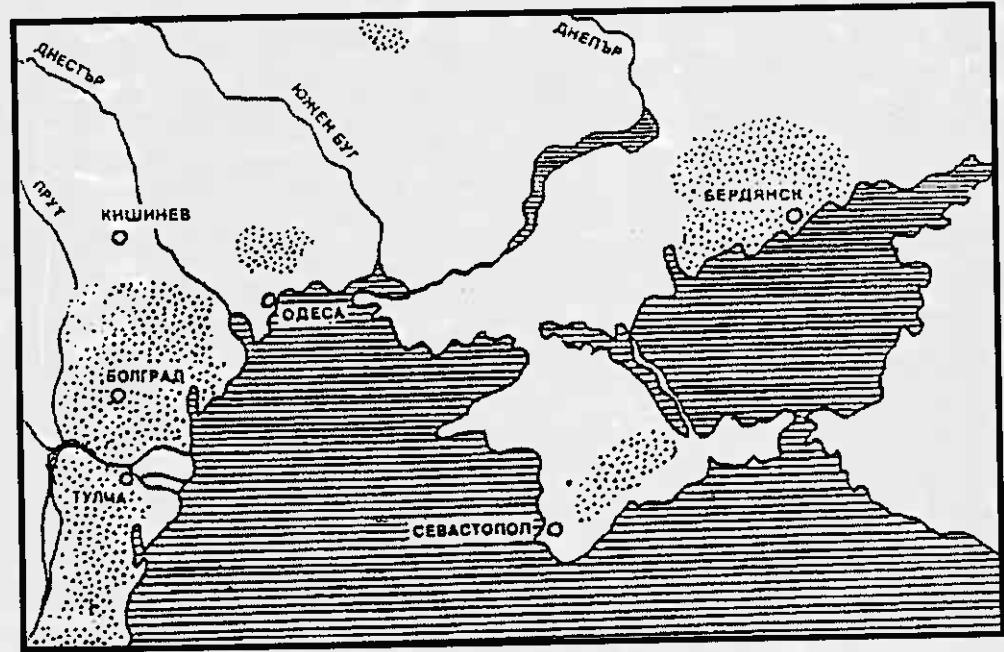


ВЕЛИКОТЪРНОВСКИ УНИВЕРСИТЕТ
 "СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ"
 ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ ЗА БЪЛГАРИТЕ В ЧУЖБИНА
 СЪЮЗ НА УЧЕНИТЕ В БЪЛГАРИЯ

БЪЛГАРИТЕ В СЕВЕРНОТО ПРИЧЕРНОМОРИЕ

Изследвания и материали

ТОМ СЕДМИ



ПРИЧЕРНОМОРИЕ

КОЛОНИИ ЗАДУНАЙСКИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦЕВ В ЮЖНОЙ БЕССАРАБИИ

- Колонии, основанные в 1809-1822 гг.
 - Колонии, основанные в 1829-1831 гг.
 - ⊙ Окружные центры
 - ⊕ Центр управления задунайскими переселенцами в Измаильском округе
- ▨ Границы колоний
 - - - Границы округов



**БЪЛГАРИТЕ В СЕВЕРНОТО
ПРИЧЕРНОМОРИЕ**

Изследвания и материали

ТОМСЕДМИ



Изданието се финансира от Държавната агенция за българите в чужбина
към Министерския съвет на Република България

© Отговорен редактор: проф. д-р ист. н. *Петър Тодоров*
© Научни редактори: проф. д-р ист. н. *Петър Тодоров*
проф. д-р ист. н. *Казимир Попконстантинов*
доц. д-р *Пламен Павлов*
доц. д-р *Пенка Радева*
гл. ас. д-р *Стефан Йорданов*

© **Автори:**

ст. н. с. II ст. д-р Р. Радев (Археологически институт при БАН – филиал Шумен), ст. н. с. II ст. д-р П. Георгиев (Археологически институт при БАН – филиал Шумен), Б. Иванов (Исторически музей, Варна), В. Плетньов (Исторически музей, Варна), н. с. И. Баранов (Кримски филиал на Археологически институт на УАН, Симферопол), н. с. д-р В. Майко (Кримски филиал на Археологически институт на УАН, Симферопол), н. с. И. Тесленко (Киевски университет, Украйна), ст. ас. Р. Костова (ВТУ), н. с. С. Зеленко (Киевски университет, Украйна), проф. д-р ист. н. К. Попконстантинов (ВТУ), ст. н. с. II ст. д-р К. Тотев (Археологически институт при БАН – филиал В. Търново), ст. н. с. II ст. д-р Й. Алскиев (Археологически институт при БАН – филиал В. Търново), гл. ас. д-р Ст. Йорданов (ВТУ), ас. Цв. Степанов (Софийски университет), ас. Л. Николов (Софийски университет), Ст. Михайлов (дипломант, ВТУ), Н. Хрисимов (дипломант, ВТУ), ст. н. с. II ст. д-р Г. Атанасов (Исторически музей, Силистра), ст. н. с. I ст. дин Ст. Дойнов (Институт по история при БАН), д-р Е. Бачинская (Одески университет, Украйна), доц. д-р Хр. Глушков (ВТУ), Н. Караиванов (Габрово), М. Соломенко (студент, Свищов), гл. ас. д-р А. Андриев (ВТУ), ст. н. с. I ст. дин В. Тонев (Институт по история при БАН), ст. н. с. д-р Н. Червенков (Молдовска АН, Кишинев), гл. ас. д-р П. Петков (ВТУ), доц. д-р В. Лечев (ВТУ), проф. д-р Ив. Ралев (ВТУ), д-р Л. Георгиев (ВТУ), гл. ас. д-р Н. Проланов (ВТУ), доц. д-р К. К. Калчев (ВТУ), н. с. I ст. д-р Бл. Нягулов (Институт по история при БАН), проф. Х. Хепнер (Университетът в Грац, Австрия), Р. Малчев (София), К. Рангочев (София), д-р Ал. Пригарин (Одески университет, Украйна), Ал. Ганчев (Одески университет, Украйна), Н. Стрезева (докторант, ВТУ), Т. Агафонова (Одески университет, Украйна), гл. ас. Я. Янкова (Пловдивски университет), Д. Боримечков (журналист, Молдова), Ив. А. Стоянов (Киевски славянски университет, Украйна), доц. д-р В. Колесник (Одески университет, Украйна), преп. Ел. Стоянова (Киевски славянски университет, Украйна), Цв. Георгиева (Шуменски университет), ас. Св. Георгиева (Одески университет, Украйна), д-р З. Барболова (Институт по история при БАН), Н. Тодоров (Габрово), Т. Тодорова (аспирант, ВТУ), доц. д-р В. Терзи (Одески университет, Украйна), ст. пр. Е. Кирилова (ВТУ, Враца), гл. ас. д-р Л. Стоичкова (ВТУ), Р. Машужкова (ДАБЧ, София), Е. Миланов (МОН, София), ст. н. с. д-р И. Грек (Молдовска АН, Кишинев), Сп. Ташев (ДАБЧ, София), доц. д-р Ем. Александров (ДАБЧ, София), д-р Ек. Челака (Молдовска АН, Кишинев), Ж. Колева (Институт по история при БАН), Д. Гоцева (Институт по история при БАН)

Рецензенти:

Проф. дин К. Попконстантинов (1, 3, 4, 6 – 10, 12, 13, 15); гл. ас. д-р Ст. Йорданов (2, 5, 14, 16, 18); доц. д-р Пл. Павлов (17); доц. д-р Ив. Стоянов (19); гл. ас. д-р А. Андриев (20, 22, 27); гл. ас. д-р П. Ст. Петков (23, 24, 32); доц. д-р А. Калоянов (35, 36, 40, 42); доц. д-р Н. Колев (38, 41, 43); доц. д-р П. Радева (44, 45, 48, 50, 55); гл. ас. д-р Л. Стоичкова (49, 51, 52); доц. д-р Р. Ралев (46, 47, 53, 54); проф. дин П. Тодоров (21, 22, 25, 28 – 30, 32, 33, 34, 56 – 60).

ISBN 954-524-242-6 (т. 7)

ВЕЛИКОТЪРНОВСКИ УНИВЕРСИТЕТ “СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ”
ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ ЗА БЪЛГАРИТЕ В ЧУЖБИНА
СЪЮЗ НА УЧЕНИТЕ В БЪЛГАРИЯ

БЪЛГАРИТЕ В СЕВЕРНОТО ПРИЧЕРНОМОРИЕ

Изследвания и материали

ТОМСЕДМИ

Университетско издателство “Св. св. Кирил и Методий”
Велико Търново, 2000

СЪДЪРЖАНИЕ

Предговор	
1. <i>Р. Рашев</i> – За човешкия образ в Северното Причерноморие през ранното средновековие	37
2. <i>П. Георгиев</i> – Плискова – Плисков и прабългарите в Източното Приазовие и Северното Причерноморие	43
3. <i>Б. Иванов</i> – Коланни детайли тип “Неволино” от територията на България	61
4. <i>В. Плетньов</i> – Салтовски ремъчни накити от Североизточна България	75
5. <i>И. Баранов, В. Майко</i> – Проболгарските хоризонти Судацкого городища середины VIII первой половины X вв.	83
6. <i>В. Майко</i> – Керамический комплекс VIII – X вв. праболгарского городища Тепсень в Юго-восточном Крыму (предварительная типология)	101
7. <i>И. Тесленко</i> – Изображение корабля на станке средновековного сосуда из раскопок христианского храма на Северо-восточном склоне г. Аю-Даг в Крыму	125
8. <i>Р. Костова</i> – Скалният манастир при с. Бесараби в Северна Добруджа (дн. Румъния): Някои проблеми на интерпретацията	131
9. <i>И. Тесленко</i> – Комплекс поливной керамики с места на кораблекрушения второй половины XIII в. вблизи Судака (Крып)	153
10. <i>С. Зеленко</i> – Кораблекрушение XIII века вблизи Солдайи	169
11. <i>К. Попконстантинов</i> – Два средновековни амулета от Добруджа	181
12. <i>К. Тотев</i> – Още веднъж за процесийния кръст от средновековния Ветрен на Дунав	187
13. <i>Й. Алексиев</i> – За бъклиците в Средновековна България	191
14. <i>Цв. Степанов</i> – Владетел, доктринерика и титулни практики в Източна Европа през VI–IX в.	199
15. <i>Ст. Йорданов</i> – За социално-политическата организация на Кубратова Велика България: III. Административната организация на “Старата Велика България” и тричастното племенно деление на Волжка България	213
16. <i>А. Николов</i> – Из византийската историческа топка: “българи – скити”, “славяни – скити”	233
17. <i>С. Михайлов, Н. Хрисимов</i> – Българо-византийски отношения (края на VII в. – началото на VIII в.)	253
18. <i>Г. Атанасов</i> – Откога, как и докога генуезците владеят Калиакра в началото на XV в.	267
19. <i>Ст. Дойнов</i> – Първите български военно-земеделски селища в Русия през XVIII в.	273
20. <i>Е. Бачинская</i> – Болгары в казачьих формированиях Южной Украины в конце XVIII–XIX в.	283
21. <i>Хр. Глушков</i> – Френски документ за българските селища в Бесарабия в средата на XIX в.	287
22. <i>Н. Караиванов</i> – Болградската гимназия в българския възрожденски печат	293
23. <i>М. Соломенко</i> – Г. С. Раковски – бранител на бесарабските българи	303

24. <i>А. Андреев</i> – Пансионът на Тодор Минков, връзките му с московските славянофили и българската емиграция	311
25. <i>В. Тонев</i> – Гагаузите и националноосвободителните борби през Възраждането	319
26. <i>Н. Червенков</i> – Българските подданни в Бесарабии	355
27. <i>П. Ст. Петков</i> – Българската православна църква и откъсването на Северна Добруджа от диоцеза на Екзархията (1877 – 1879 г.)	343
28. <i>В. Лечев</i> – Създаване на начална дейност на Австро-унгарското военнотранспортно ведомство по река Дунав 1914 – 1915 г.	357
29. <i>Ив. Радев</i> – Към меценатската дейност на х. Викентий Зографски	375
30. <i>Л. Георгиев</i> – Минко Радославов – възпитаник на Болградската гимназия и революционен деец	381
31. <i>К. К. Калчев</i> – Генералът от запаса Стефан Ив. Любомски – офицерът с “неизвестна” съдба	389
32. <i>Н. Проданов</i> – Малко известни български историци. Гаврил Занетов (1863 – 1934 г.)	395
33. <i>Бл. Нягулов</i> – Българската иридената в Бесарабия – между фикция и реалност	411
34. <i>Х. Хеннер</i> – Столицата в Югоизточна Европа	427
35. <i>Р. Милчев</i> – Старобългарските амулети-коне, яздени от мъжка глава, и фолклорните текстове за светци с отрязани глави от западните български земи	431
36. <i>К. Рапгочев</i> – Планини и морета в българския юнашки епос	437
37. <i>Ал. Пригарин</i> – Традиционна общественно-териториална структура българских сел в Бесарабии	441
38. <i>Ал. Ганчев</i> – Особенности брачных отношений у болгар Южной Бессарабии (на материалах села Евгеновка, Тарутинского района, Одесской области)	449
39. <i>Св. Топалова</i> – Семейни обичаи на българите от чийшийските села в Бесарабия	459
40. <i>Н. Стрезева</i> – Коледни обичаи и коледарски благословии от Придунавска Бесарабия като извор за българската народна култура	467
41. <i>Т. Агафонова</i> – Одежда в семейной обрядности болгар Южной Бессарабии	473
42. <i>Я. Яикова</i> – Песенният фолклор, музикалното възпитание и националната идентичност на българите, живеещи в Южна Молдова	487
43. <i>Д. Боримечков</i> – Възраждането на българските календарни празници в Бесарабия	497
44. <i>Ив. А. Стоянов</i> – Един неописан субстратен елемент в топонимията на бесарабските българи	501
45. <i>В. Колесник</i> – Овчарската терминология в българските говори: типологична семантико-словообразователна парадигма	505
46. <i>Ел. Стоянова</i> – Явленията диглосовост и билингвизъм, интерпретирани в художествен текст	515
47. <i>Цв. Георгиева</i> – Идентификацията “родно” (“Родина”) в поезията на бесарабските българи	531
48. <i>Св. Георгиева</i> – Категорията “време” в българския говор на село Заря (Камчик), Одеска област в Украйна	541
49. <i>З. Барболова</i> – Фонетична и морфологична дублетност в българския говор в кв. Терновка – гр. Николаев (Украйна)	549

50. <i>Н. Тодоров</i> – Проблеми на социолингвистичното проучване на езика на българите в Бесарабия	561
51. <i>Т. Тодорова</i> – За някои форми на руското влияние върху езика на българския периодичен печат в Бесарабия в края на ХХ в.	565
52. <i>В. Терзи</i> – За обучението по български език в условията на билингвизъм	569
53. <i>Е. Кирилова</i> – Народополезната дейност на д-р Васил Андреев Манов	577
54. <i>Л. Стоичкова</i> – Още за балановата “хубост на езика”	583
55. <i>Р. Манджукова</i> – Прояви на синтактична интерференция в речта на децата от Бесарабия	589
56. <i>Ем. Миланов</i> – Динамика на идентичността на гагаузите в Бесарабия	595
57. <i>Сп. Ташев</i> – Процеси на реемиграция сред българите от Северното Причерноморие (1989 – 1999 г.)	601
58. <i>Ем. Александров</i> – Духовно единение с Родината на българите от Северното Причерноморие (правни проблеми)	609
59. <i>Ек. Челак</i> – Краеведските проучвания за бесарабските българи и гагаузи	617
60. <i>Ив. Грек</i> – Съвременни етнонационални проблеми на българите в Молдова и Украйна	623
Списък на съкращенията	632
61. <i>Ж. Колева, Д. Гоцева</i> – Българите в Молдова и Украйна. Библиография. Българска книжнина (1878 – 1995 г.)	633

CONTENT

Introduction	
1. R. Rashev - On anthropomorphic image in the North Black Sea region during the Early Middle Ages.....	37
2. P. Georgiev - Pliskova-Pliskov and the Bulgars in the Eastern Azov and North Black Sea regions.....	43
3. B. Ivanov - Belt elements of "Nevolino" type on the territory of Bulgaria.....	61
4. V. Pletnjov - Strap appliques of "Saltovo" type from Northeastern Bulgaria.....	75
5. I. Baranov, V. Majko - Bulgar horizons at Sudak fortress from the middle of the 8th and the first half of the 10th c.	83
6. V. Majko - Pottery complex of the 8th -10th c. from the Bulgar fortress of Tepesen, Southeastern Crimea (a preliminary typology)	101
7. I. Tesslenko - A drawing of a ship on a medieval vessel wall from the excavations of a Christian church on the northeastern slope of the fortress of Aju-Dag, Crimea.....	125
8. R. Kostova - The rock-cut monastery of Basarabi (North Dobrudja): some problems of interpretation.....	131
9. I. Tesslenko - Glazed pottery complex from the site of a shipwreck dated to the second half of the 13th c. near Sudak, Crimea.....	153
10. S. Zelenko - A shipwreck from the 13th c. near Soldaj.....	169
11. K. Popkonstantinov - Two medieval amulets from Dobrudja.....	181
12. K. Totev - Once again about the processional cross from the medieval fortress of Vetren on the Danube.....	187
13. J. Aleksiev - On wine vessels in medieval Bulgaria.....	191
14. Tsv. Stepanov - Ruler, doctrine, and title practice in Eastern Europe in the 6th-9th c.....	199
15. St. Jordanov - On the socio-political organization of Kubrat's Great Bulgaria: III. Administrative organization of "Old Great Bulgaria" and tripartite tribal division of Bulgaria at Volga	213
16. A. Nikolov - On Byzantine historical topoi: "Bulgarians-Scythians", "Slavs-Scythians".....	233
17. St. Mihajalov, N. Hrisimov , Bulgarian-Byzantine Relations (the end of the 7th -the beginning of the 8th c.).	253
18. G. Atanasov , How and how long did the Genoese rule Kaliakra in the beginning of the 15th c.?	267
19. St. Dojnov , The First Bulgarian military-agrarian settlements in Russia in the 18th c	273
20. E. A. Batinskaya , Bulgarians in the Cossack formations in South Ukraine at the end of the 18th -19th c.	283
21. Chr. Glushkov , A french document about Bulgarian settlements in Bessarabia in the middle of the 19th century.....	287
22. N. Karaivanov , The Bolgrad school in the Bulgarian Renaissance Press.....	293
23. M. Solomenko, G. S. Rakovski -a protector of the Bulgarians in Bessarabia.....	303

24. A. Andreev , The BOARDING HOUSE of Todor Minkov and his relations with the Moscow Slavophiles and the Bulgarian emigration.....	311
25. V. Tonev , The gagauz and the national liberation struggles during the Renaissance ...	319
26. N. Chervenkov , Bulgarian subjects in Bessarabia.....	355
27. P. St. Petkov , The Bulgarian Orthodox Church and the detachment of North Dobrudja from the diocese of the Exarchate (1877-1879).....	343
28. V. Lechev , Foundation and opening activity of the Austro-Hungarian military-transport department on the Danube river in 1914-1915.....	357
29. I. Radev , On the patronage of Hadji Vikentij Zografski.....	375
30. L. Georgiev , M. Radoslavov: graduate of the Bolgrad school and a revolutionary.....	381
31. K. K. Kalchev , The retired general Stefan. Iv. Ljubomski-the officer with "unknown" fate.....	389
32. N. Prodanov , The forgotten Bulgarian Historians. I. Gavril Zanetov (1863 - 1934).....	395
33. Bl. Nyagulov , The "Bulgarian iridenta" in Bessarabia-between fiction and reality.....	411
34. H. Hapner , The capital in Southeastern Europe.....	427
35. R. Malchev , The Old Bulgarian amulets-horses ridden by a male head and the folklore texts about saints without heads from the Western Bulgarian lands.....	431
36. K. Rangochev , Mountains and Seas in the Bulgarian Heroic Epics.....	437
37. Al. Prigarin , The traditional social-territorial structure of the Bulgarian villages in Bessarabia.....	441
38. Al. Ganchev , Peculiarities of the matrimonial relations of the Bulgarians in South Bessarabia.....	449
39. Sv. Topalova , Family rites of the Bulgarians from Chijshijski villages in Bessarabia.....	459
40. N. Strezeva , Christmas customs and blessings in Danube Bessarabia as a source for Bulgarian popular culture	467
41. T. A. Agafonova , Clothing in the family rites of the Bulgarians in South Bessarabia.....	473
42. Y. Yankova , The vocal folklore, musical education and national identity of the Bulgarians in South Moldavia.....	487
43. D. Borimechkov , Renaissance of Bulgarian calendar feasts in Bessarabia.....	497
44. Iv. A. Stoyanov , A substratum element in the toponymy of the Bessarabian Bulgarians.....	501
45. V. Kolesnik , Shepherds' terminology in the Bulgarian dialect in Bessarabia: semantics and word-building paradigm.....	505
46. El. Stoyanova , The appearances of diglossia and bilingualism interpreted in a fiction text.....	515
47. Tsv. Georgieva , Identification "native" ("fatherland") in the poetry of the Bessarabian Bulgarians	531
48. Sv. Georgieva , Tense in the Bulgarian dialect spoken in the village of Zarya in the district of Odessa, Ukraine.....	541
49. Z. Barbolova , Phonetic and morphological doublet forms in the Bulgarian speech in Ternovka quarter at the town of Nikolaev, Ukraine.....	549

50. N. Todorov , Problems of social-linguistic study of the language of the Bulgarians in Bessarabia	561
51. T. Todorova , On some forms of Russian influence on the language of the Bulgarian periodicals at the end of the 20th c.	565
52. V. Terzi , On the teaching of Bulgarian language in conditions of bilingualism.	569
53. E. Kirilova , The activity of Dr. Vasil Andreev Manov.	577
54. L. Stoichkova , On Balanov's concept of "Beauty in Language".	583
55. R. Mandjukova , Instances of Syntactic Interference in the Speech of Children from Bessarabia	589
56. E. Milanov , Dynamics of the identity of the Gagauz in Bessarabia.	595
57. S. Tashev , Processes of re-emigration among the Bulgarians in the north Black Sea region (1989-1999).....	601
58. E. Aleksandrov , Spiritual union of the Bulgarians in the Black Sea region with the Motherland (legal problems)	609
59. K. Chelak , Area researches about Bulgarians and Gagauz in Bessarabia.....	617
60. I. Grek , Current ethnic-national problems of the Bulgarians in Moldavia and Ukraine	623
61. Koleva, D. Gotseva , Bulgarians in Moldavia and Ukraine. A Bibliography. Bulgarian literature (1878-1995).....	633